

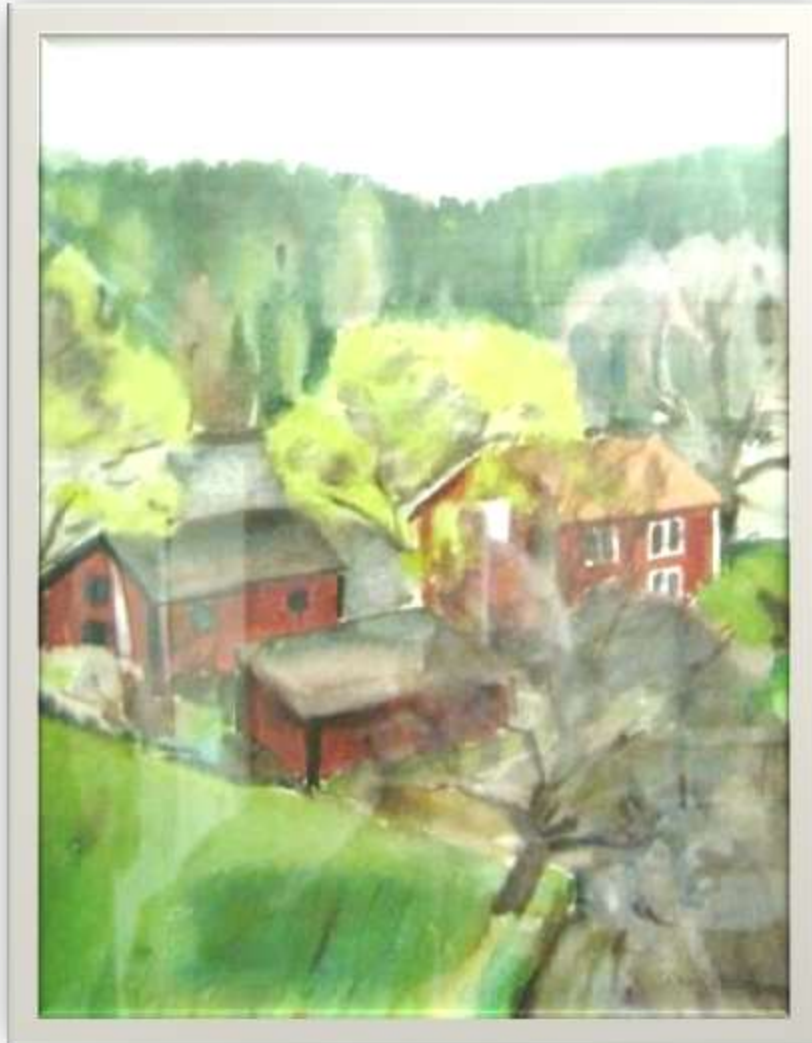


Hannäs Hembygdsförening

Torpvandring på Målen

Torpvandring på Målen och Kulturvandring i Åsens naturreservat

Söndag den 1 juni 2014



Målen

1/8 mantal

Målen finns omnämnt i samband med att det tillkom till Grävsätter genom nyskattläggning 1675. Sammanslagning av fastigheten med huvudgården skedde 1940. Under Målen lydde torpen Åsen, Aronsborg och Skogslund.

Utdrag ur arrendekontrakt 14 mars 1913 till 1923:

"Arrendet omfattar 15,71 hektar åker, ..

Brukaren skulle per år dels betala 390,- och dels utföra skogsarbete under 30 dagar, 15 dagar under sommar- och 15 under vinterhalvåret, och skogskörslor med par under 30 dagar, 10 dagar under sommar- och 20 dagar under vinterhalvåret.

Målen hade tre hästar, åtta kor, nio får eller getter och två svin.

Folke och Elsa Svensson som arrenderade Målen 1962-69 var de sista som brukade gården.



Hannäs Hembygdsförening

Torpvandring på Målen

Målen

1/8 mantal



Gamla boningshuset var troligen byggt på 1700-talet.



Ny mangårdsbyggnad uppfördes 1955. Den såldes 1985 av Domänverket till privatbostad.



På grunden efter den gamla mangårdsbyggnaden uppfördes en enplansvilla som arbetarbostad 1957, och som såldes 1984. Den revs 2011 och nya enplansvillan stod klar 2012.

Tvättstugan uppförd 1959 var allmän tvättstuga för Domänverkets anställda och arrendatorer.

Vägen över Målgölen

Mellan 1874 och 1881 byggdes vägen över Målgölen. Den är uppfylld på två gårdesgårdar som ligger på stora stockar.

Sten för lagring av tröskvandring



Ladugården är uppförd 1888. Ladugårdsdelen renoverades 1961 och logdelen 1962. Före renovering fanns två körbroar till höskullen. Efter renovering var plats för 2 hästar och 10 kor. Den användes endast i åtta år!

Före renovering av ladugården fanns ett vidbyggt runt vagnslider på baksidan, tidigare en tröskvandring. Lagringsstenen finns fortfarande kvar.



Hannäs Hembygdsförening

Torpvandring på Målen

Linbastu Eller vad har det använts till?

Hemgården Nybyggt 2010.

Åsen

**Kronojägar-
boställe**



Åsen stod klart för inflyttning 1903 som tjänstebostad åt kronojägaren. På Åsen fanns 1916 två kor och ett svin. Telefon installerades 1917. Gårdsplanen planerades, fruktträd och bärbuskar planterades under åren 1926-27. Fruktträd kostade vid den här tiden 2 kronor styck och

bekostades av kronan, såväl hos kronojägaren som hos arrendatorerna.



Huset revs och ett nytt uppfördes 1932 på samma plats.

Domänverket sålde Åsen 1984 och det är numera privatbostad.

Naturresevat Vandringsslingan i reservatet passerar husgrunder efter torpet Åsen med tillhörande åker och äng, ett skogsområde med två mindre lyckor, en ekplantering och ett område med fiskdammar.

Hålväg Hålväg är en sorts fornlämning som består av en fåra i marken där en forntida väg gått fram. Fåran har bildats av slitage från hovar, klövar och fötter, samt av förstärkande regnvattenserrosion.

Ekplantering Ek, alm, ask, lind och lönn är de ädla lövträden. Området besåddes 1933 med ekollon från Visingsö och hjälplanterades 1935 med ekplantor av samma proveniens. Ekens höjdtillväxt avstannar vid 100 års ålder, men diametern växer till 500 år. På god jordmån kan eken utveckla mer än metergrova stammar.



Hannäs Hembygdsförening

Torpvandring på Målen

- Fransgran och ormgran** Granen är mycket formrik, och vid sidan av normal variation förekommer extrema förgreningsformer, ex. fransgran och ormgran.
- Dammområde** Dammar för odling av ädelfisk anlades av kronojägare Dan Isaksson och Runar Karlsson mellan åren 1960 till 1970-tal. Framförallt öring, bäckröding och regnbåge odlades. Dammområdet består av Ekdammen, Övre och Nedre avelsdammen, Järpdammen och två mindre vattenhål vid kläckeriet. Verksamheten upphörde i och med att området blev naturreservat 2007.
- Spisruin** efter kolarkoja, som var den temporära bostad som en kolare använde under kolningsarbetet.
- Kolbotten** efter kolmila. En kolmila kunde innehålla 100 - 250 kubikmeter ved. Själva kolningsprocessen tog 10 - 14 dagar. Kolutbytet blev i bästa fall hälften av vedvolymen.
- Vasaeken** från Gustav Vasas dagar, dog tyvärr 2012.
- Åsen** Torp under Målen omnämns som oskattlagt äldre torp i beskrivningen från 1780.
- Torpgrund** Torparen Johannes Nilsson och Maja Greta Persdotter brukade Åsen från 1844 till 1863. Sonen Carl Johan Johansson övertog arrendet. Han gifte sig med Emma Christina Svensdotter Ringqvist och de brukade torpet till 1875 och var de sista brukarna. De flyttade 1878.
- De sista boende var statardrängen Viktor Emanuel Nilsson och Katarina Matilda Isaksson som flyttade ut i oktober 1894.
- Åsen lär ha brunnit på själva juldagen år 1900, och då var huset obebott. Det byggdes inte upp, utan först 1903 byggdes ett nytt Åsen närmare Målen.
- Gamla vägen** från torpet Åsen till gården Målen.
- AK-barack** På denna husgrund har det stått en barack som användes av de AK-arbetare som byggde vägen mellan Falerum och Rumma på 1930-talet.
- AK-arbete var en statlig insats för att motverka arbetslöshet. Arbetslösheten var 1922 efter första världskriget 34 %. Därför insattes nödhjälpsarbete och man beräknar att närmare 35 000 man detta år var sysselsatta med vägbyggen, dikning av våtmarker och skogsarbete. Lönen var ungefär 75 % av den normala för grovarbete.
- Man bodde i baracker, ofta långt från hemorten och den som vägrade ta ett nödhjälpsarbete blev utan all ersättning. Många vägar och broar blev på detta sätt byggda fram till mitten av 1930-talet, när en ökande produktion kunde ge sysselsättning åt de flesta.



Hannäs Hembygdsförening

Torpvandring på Målen

Aronsborg

Aronsborg under Målen tillkom mellan 1804 och 1814 och första boende var skogvaktaren Lorentz som ” omkring 20 år med trohet varit i tjänst på Grävsätter och under den tiden anlagt torpet Aronsborg”.

Torp

Gustav Öster gifte sig 1901 med Emerentia och flyttade till Aronsborg. De hade en ko och ett svin.

Utdrag ur arrendekontrakt 14 mars 1915 till 1925:

”Arrendet omfattade omkring 1,09 har åker, ...

Brukaren skulle per år dels betala 30,- och dels utföra skogsarbete under 20 dagar, 10 dagar under sommar- och 10 dagar under vinterhalvåret.”

De fick åtta barn under åren 1902 till 1925. 1922 föddes Mildred, som senare gifte sig med Ivar Larsson i Udden. När hon var sju år började hon skolan i Dagsberg i Rumma. Det var inte annat än att traska den långa skolvägen morgon och kväll.

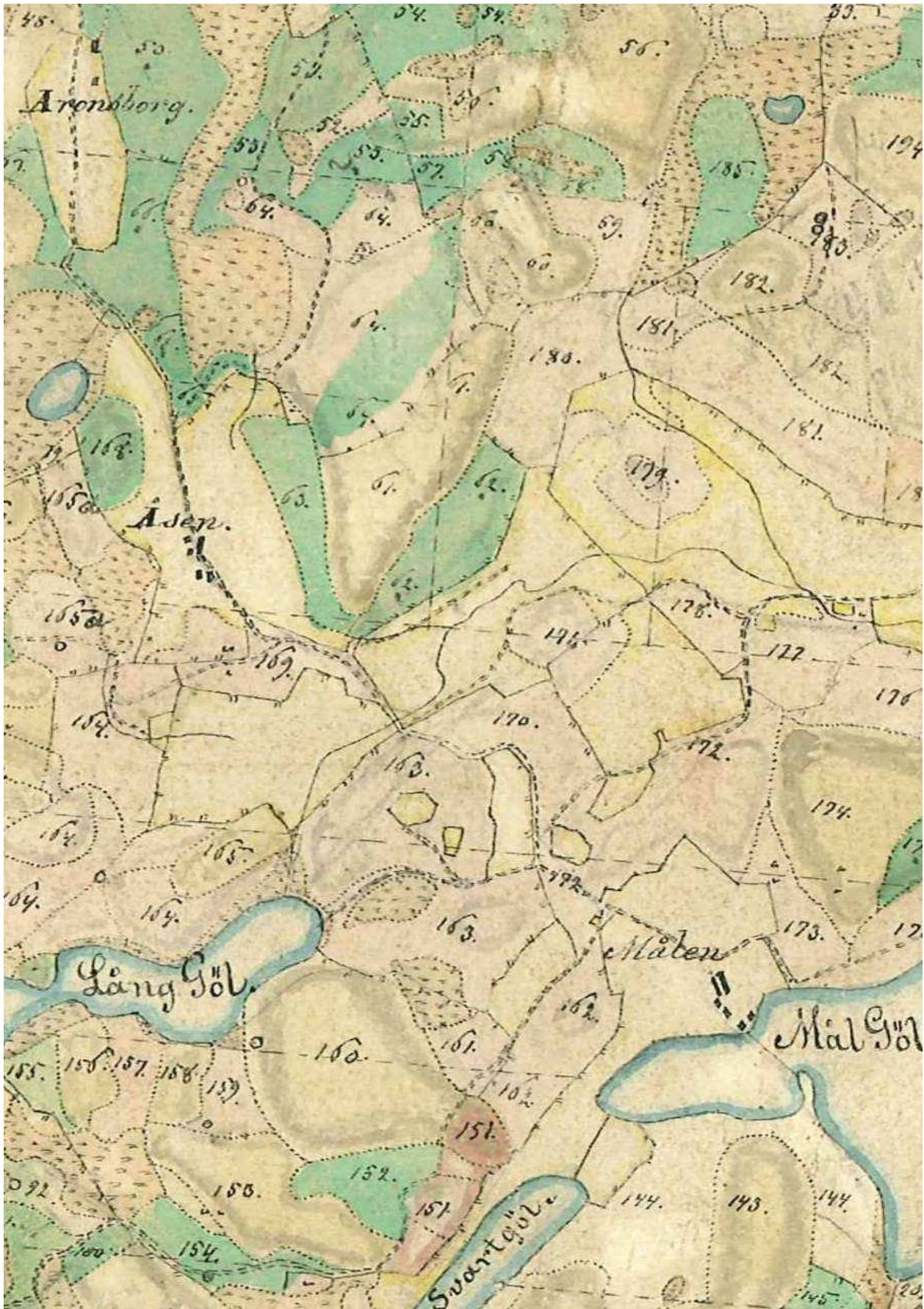
1926 byggdes nuvarande boningshuset och till hösten kunde familjen flytta in. Därefter revs det gamla huset. Gustav Öster dog året därpå och sonen Helge brukade torpet. Han och hans hustru Britt Paulina Jonsson arrenderade till 1945 och var de sista brukarna. 1994 friköptes Aronsborg.





Hannäs Hembygdsförening

Torpvandring på Målen



Del ur Skogskarta öfver Säteriet Gräfsätter upprättad år 1874